

โหวดอะคริลิก นวัตกรรมเครื่องดนตรีพื้นบ้าน บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

ACRYLIC WODE, FOLK MUSICAL INSTRUMENT INNOVATION, BAN THA RUEA,
THA RUEA SUBDISTRICT, NAWA DISTRICT, NAKHON PHANOM PROVINCE

บุลากร สมไสย* และ พีระพงษ์ วีระเผ่าพงษ์

นักวิชาการอิสระ และ มหาวิทยาลัยนครพนม

Bulakorn Somsai* and Peerapong Teeraphaopong

Independent Scholar and Nakhon Phanom University

*Corresponding Author E-mail : mosza.bulakorn@gmail.com

(วันที่รับบทความ : พฤศจิกายน 12, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : ธันวาคม 5, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : ธันวาคม 8, 2568)

บทคัดย่อ

โหวดอะคริลิกเป็นโหวดที่ทำจากวัสดุใหม่ เป็นวัสดุทดแทนไม้เอี้ย ทำขึ้นเพื่อความคงทนและเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในสินค้า เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่บ้านท่าเรือ หมู่บ้านผลิตเครื่องดนตรีโหวดและแคนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์และการสังเกต จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ทำการเลือกแบบเจาะจง คือ นายสมภาร แวงคำ ช่างที่ทำโหวดอะคริลิกสายแรกและเป็นรายเดียวที่บ้านท่าเรือ และนายอภิชาติ เวณานาม ช่างทำแคนอะคริลิก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก 2. เพื่อศึกษาข้อดีข้อเสียของโหวดที่ทำจากวัสดุอะคริลิก ผลการศึกษาพบว่า

การทำโหวดอะคริลิกมีขั้นตอนในการทำได้แก่ 1. ตัดไม้ไผ่เพื่อทำแกนโหวด 2. ทำแกนโหวด 3. ตัดท่ออะคริลิกให้ได้ขนาดตามลำดับและตัดให้ได้ลักษณะของลูกโหวด 4. นำลูกโหวดมาติดกับแกนโหวดและปรับตั้งเสียง 5. ทำหัวโหวด

ข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก ข้อดีของโหวดอะคริลิก 1. เป็นการทำโหวดจากวัสดุทดแทนไม้เอี้ย 2. อะคริลิกไม่แตกชำรุดง่าย 3. มีผู้สนใจเป็นจำนวนมาก ข้อเสียของโหวดอะคริลิก 1. มีราคาแพง 2. ท่ออะคริลิกหนากว่าท่อไม้เอี้ยทำให้ใช้ลมในการเป่ามากกว่าเล็กน้อย

คำสำคัญ : การทำโหวด, วัสดุอะคริลิก, บ้านท่าเรือ

Abstract

Acrylic Wode is a Wode made from a new material, a substitute for Hia wood. It is made for durability and to create interest in the product. It is a new product from Ban Tha Ruea, the largest village producing Wode and Khaen musical instruments in Thailand. In this research, the researcher conducted a study using qualitative research methods. Data were collected in the field by interviewing and observing key informants who were specifically selected, namely Mr. Somphan Waengkam, the first and only acrylic Wode maker in Ban Tha Ruea, and Mr. Aphichat Wananam, an acrylic Khaen maker. The research objectives were: 1. To study the method of making Wode from acrylic materials. 2. To study the advantages and disadvantages of Wode made from acrylic materials. The results of the study found that:

The process of making acrylic Wode includes the following steps: 1. Cut bamboo to make the core of the Wode. 2. Make the core of the Wode. 3. Cut the acrylic pipes to the correct sizes and cut them to the shape of a hollow pipe. 4. Attach the pipe to the core of the Wode and adjust the sound. 5. Make a Wode header.

Pros and cons of acrylic Wode, Advantages of acrylic Wode : 1. It is a Wode made from alternative materials, wood. 2. Acrylic is not easily broken or damaged. 3. There are a lot of people interested. Disadvantages of acrylic : 1. It is expensive. 2. The acrylic pipe is thicker than wooden pipe, so it requires a little more air to blow.

Keywords : Wode-Making, Acrylic Material, Ban Tha Ruea

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นสิ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวอีสานอันสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งสืบทอดในครอบครัวผู้เป็นช่างทำเครื่องดนตรี จากเป็นเครื่องดนตรีที่ทำขึ้นจากวัสดุในท้องถิ่น หรือมีการสรรหาจากพื้นที่ใกล้เคียงถิ่นที่อยู่อาศัย นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น โปงลาง พิณ แคน โหวด ปี่ผู้ไทย และ ซออีสาน เป็นต้น ซึ่งในอดีตเป็นเครื่องดนตรีที่ชาวบ้านใช้เล่นในเวลาว่าง หรือช่วงพักผ่อนจากการทำการเกษตร การบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน มีทั้งนิยมบรรเลงเดี่ยวๆ เครื่องเดียว การบรรเลงรวมวง ประเภทต่างๆ ในบุญประเพณี หรือบรรเลงเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง เช่น วงมโหรีอีสาน วงกันตรึม วงพิณแคน แคนวง วงกลองยาว การเป่าแคนประกอบการลำประเภทต่างๆ และวงโปงลางที่มีการนำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานหลายชนิดมาบรรเลงรวมวง ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมแพร่หลายในหมู่เยาวชนและผู้ชมผู้ฟังในปัจจุบัน เป็นต้น

โหวด เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทเป่า เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงในวงโปงลาง และใช้ประกอบในเพลงลูกทุ่ง โดยทำหน้าที่ดำเนินทำนอง เสียงของโหวดทำให้ลักษณะของทำนองมีความอ่อนโยนมากขึ้น มีลายที่ใช้ในการบรรเลงเดี่ยวโดยเฉพาะ รวมถึงมีการนำไปใช้บรรเลงประกอบเพลงลูกทุ่งหมอลำ เพลงลูกทุ่งอีสาน เพลงเพื่อชีวิต เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมโหวดไม่ได้เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงเป็นเพลงได้ แต่เป็นของเล่นอย่างหนึ่งของชาวอีสานใช้แกว่งเล่นตามท้องไร่ท้องนาซึ่งจะมีท่อโหวดหรือลูกโหวดประมาณ 6-7 ลูก ซึ่งปัจจุบันพัฒนาเป็นเครื่องดนตรีที่มี 12-13 ลูก ซึ่งการพัฒนานี้เกิดจาก นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ประจำปีพุทธศักราช 2562 ได้พัฒนาโหวดจนเป็นเครื่องดนตรีในราวปี 2511 จนได้รับความนิยมในปัจจุบัน (เชิดศักดิ์ ฉายถวิล, 2549)

บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม เป็นแหล่งผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น พิณ แคน โหวด โปงลาง และเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทต่างๆ ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และมีชื่อเสียงในการผลิตแคนและโหวด ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งชาวบ้านยังคิดค้นแคน ที่สามารถเล่นให้เข้ากับเครื่องดนตรีสากลได้ นายโชน แสนสุริยวงศ์ ช่างทำแคนคนแรกของบ้านท่าเรือและเพื่อนอีก 2 คน คือนายสอง และนายไกร แมตมิ่งเหง้า ในราวปี พ.ศ. 2466 ได้เรียนวิชา ทำปี่ ทำแคน เครื่องดนตรีอีสาน จากนายเสน พี่ชายของนายโชน ซึ่งไปเรียนมาจากช่างบ้านพะนอม อ.ท่าอุเทน และช่างบ้านโนนตูม อ.นาแก และได้ทำปี่ ทำแคน เป็นอาชีพหลัก จนเป็นที่ยอมรับของคนทั้งหมู่บ้าน จึงประสิทธิประสาทวิชาการ ทำปี่ ทำแคน ให้ลูกหลานของเพื่อนๆ และถ่ายทอดสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ทศพล คำตันบุญ, 2557)

นายสมภาร แวงคำ หรือช่างน้อย เป็นช่างทำโหวดที่มีชื่อเสียง อยู่บ้านเลขที่ 160 หมู่ 1 บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม โดยโหวดของช่างสมภาร แวงคำ เป็นที่นิยมในนักดนตรีผู้เป่าโหวดเป็นอย่างมาก เป็นช่างที่มีประสบการณ์ในการทำโหวดมาอย่างยาวนานและพัฒนาฝีมือในการทำโหวดมาจากต่อเนื่อง ทำให้โหวดที่ทำเป็นโหวดที่มีคุณภาพสูงและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้เป่าโหวดเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งล่าสุดเมื่อเดือนกันยายน 2568 ได้มีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก ซึ่งเกิดขึ้นจากการแนะนำของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยเห็นการทำแคนจากวัสดุอะคริลิกของนายอภิชาติ วรรณานาม หรือช่างแบงค์ จึงได้สนใจและสอบถามว่ามีโหวดอะคริลิกหรือไม่ ช่างแบงค์จึงได้ไปขอให้ช่างสมภาร แวงคำ ทำโหวดอะคริลิกขึ้นเพื่อจำหน่าย จึงได้เริ่มมีการทำโหวดอะคริลิกขึ้นในวันนั้น ซึ่งโหวดอะคริลิกก็ได้เริ่มเป็นที่สนใจในกลุ่มนักดนตรีพื้นบ้านอีสาน และเนื่องจากเป็นโหวดที่ทำจากวัสดุใหม่และกำลังเป็นที่สนใจ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก ความยากง่ายในการทำจากวัสดุใหม่ ข้อดีข้อเสียเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโหวดที่ทำจากวัสดุเดิมคือโหวดที่ทำจากไม้เอี้ย และข้อดีข้อเสียจากการทำโหวดจากการเริ่มมีโหวดจากวัสดุอะคริลิกขึ้น

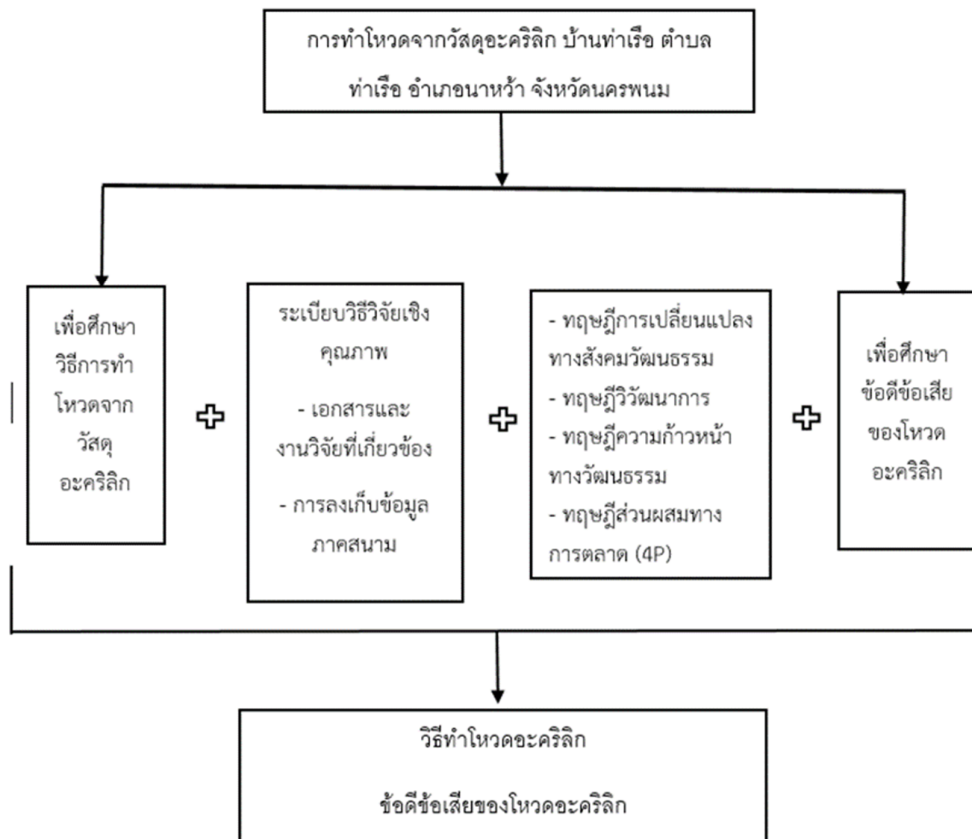
จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษากิจการการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน แต่ก็คงไว้ซึ่งความเป็นเครื่องดนตรีโหวดในด้านรูปลักษณ์และคุณภาพเสียง เป็นการพัฒนาด้านวัสดุที่ใช้ในการทำโหวด เพื่อให้เกิดคุณภาพที่ดียิ่งๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก
2. เพื่อศึกษาข้อดีข้อเสียของโหวดที่ทำจากวัสดุอะคริลิก

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิกและเพื่อศึกษาข้อดีข้อเสียจากการทำโหวดอะคริลิก ทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการเขียนโครงร่างของการวิจัย สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม และนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปผลและทำการวิเคราะห์โดยมีทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ทฤษฎีวิวัฒนาการ ทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลวิจัยแบบเจาะจงคือ

1. นายสมภาร แวงคำ ช่างทำโหวดบ้านท่าเรือที่เป็นรายแรกและรายเดียวในการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก
2. นายอภิชาติ วัฒนนาม ช่างทำแคนอะคริลิกที่ริเริ่มให้นายสมภาร แวงคำ ทำโหวดอะคริลิก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้ในการสัมภาษณ์ช่างทำโหวด เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนและวิธีการในการทำโหวดอะคริลิก และข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก

2. แบบสังเกต ใช้ในการสังเกตวิธีการทำโหวดอะคริลิก เพื่อให้เห็นถึงขั้นตอนและวิธีการทำจากการสาธิตวิธีการทำโหวดอะคริลิก รวมถึงสังเกตและเปรียบเทียบคุณภาพเสียงระหว่างโหวดที่ทำจากวัสดุเดิมคือโหวดที่ทำจากไม้เชื่อมกับโหวดที่ทำจากวัสดุอะคริลิก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต และทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 เอกสารที่เกี่ยวกับโหวด

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำโหวด

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องดนตรี

1.4 เอกสารเกี่ยวกับบริบทพื้นที่การวิจัย

1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ทฤษฎีวิวัฒนาการ ทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ ขั้นตอน วิธีการทำและข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก

2.2 การสังเกต ผู้วิจัยทำการสังเกตวิธีการทำโหวดอะคริลิก และทำการทดสอบเปรียบเทียบคุณภาพเสียงและคุณลักษณะของโหวดอะคริลิกกับโหวดที่ทำจากวัสดุเดิมคือโหวดที่ทำจากไม้เชื่อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมว่าได้ข้อมูลมาเพียงพอหรือตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่และตรวจสอบว่าข้อเท็จจริงนั้นตรงกันหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ โดยทำการตรวจสอบแบบสามเส้า ได้แก่

1. ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยเปรียบเทียบระหว่าง แหล่งข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ที่ต่างกัน ข้อมูลเรื่องเดียวกัน

2. ตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) ตรวจสอบการตีความข้อมูลว่าแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบแต่ละทฤษฎี

3. ตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เป็นการใช่วิธีการวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปของการวิจัย 3 แบบ ได้แก่

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ตีความสร้างข้อสรุปจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยทำการสรุปจากหลายๆปรากฏการณ์

2. การจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological analysis) ทำการแยกข้อมูลออกเป็นชนิดๆ โดยจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล

3. การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant comparison) ใช้วิธีการเปรียบเทียบวิเคราะห์ระหว่างข้อมูลที่ได้ทั้งหมด นำไปสู่ข้อสรุป

ผลการวิจัย

จากการทำการศึกษาพบว่า นายสมภาร แวงคำ หรือช่างน้อย ได้เริ่มทำโหวดที่บ้านท่าเรือ โดยเริ่มทำโหวดในปี พ.ศ. 2536 โดยเริ่มจากการที่ได้เห็นคนขายแคนจากร้อยเอ็ดหาบแคนและโหวดมาขาย โดยที่บ้านท่าเรือมีการทำแคนอยู่

แล้ว จึงมีความสนใจที่จะผลิตโหวดขึ้นเพื่อเป็นสินค้าของบ้านท่าเรือ และได้เริ่มศึกษาวิธีการทำจากโหวดที่มาจากร้อยเอ็ด จึงเริ่มมีการผลิตโหวดขึ้นในครั้งนั้น โหวดนี้ได้เป็นผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นดั้งเดิมของบ้านท่าเรือ ซึ่งต่อมาบ้านท่าเรือก็ได้ผลิตโหวดและแคนขายเป็นสินค้าควบคู่กัน (สมภาร แวงคำ, 2568, ตุลาคม 5) จนกระทั่งโหวดของบ้านท่าเรือ มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับว่า เป็นแหล่งผลิตโหวดที่มีคุณภาพจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นโหวดที่มีวัสดุหลักทำจากไม้ไผ่เอี้ย ซึ่งเป็นไม้ที่นำเข้ามาจากประเทศลาว ซึ่งช่างทำโหวดบ้านท่าเรือ ที่ทำโหวดได้มีคุณภาพเสียงดี และมีชื่อเสียงได้แก่ 1. ช่างสมภาร แวงคำ 2. ช่างไชยยา ขาสงวน 3. ช่างสุนทร ขาสงวน แต่ในที่มีช่างสมภาร แวงคำ เป็นรายแรกที่ได้ผลิตโหวดจากวัสดุใหม่ คือ วัสดุอะคริลิก ซึ่งเป็นความคิดริเริ่มของผู้วิจัย ที่ได้พบเห็นแคนอะคริลิกของนายอภิชาติ วัฒนานาม หรือช่างแบงค์ จึงอยากให้มีการผลิตโหวดอะคริลิกขึ้นให้เหมือนกับแคน แต่นายอภิชาติไม่ใช้ช่างทำโหวด จึงได้สั่งท้ออะคริลิกไปให้ช่างสมภาร แวงคำเป็นผู้ผลิตให้ ซึ่งท้อจากวัสดุอะคริลิกนี้สั่งขึ้นรูปจากโรงงานผู้ผลิตอะคริลิก ทำให้เกิดการทำโหวดจากวัสดุใหม่ ซึ่งทำให้เกิดความสนใจในกลุ่มนักดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นอย่างยิ่ง (อภิชาติ วัฒนานาม, 2568, ตุลาคม 5)

จากความมุ่งหมายของการวิจัย ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก ได้ผลการวิจัยว่า โหวดอะคริลิก มีขั้นตอน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการทำดังต่อไปนี้

ในด้านวัสดุ โหวดอะคริลิกเป็นโหวดที่มีรูปร่างลักษณะเหมือนกับโหวดที่ทำแต่ดั้งเดิม ซึ่งได้ทำการเปลี่ยนวัสดุใหม่คืออะคริลิกเข้ามาในส่วนของคุณโหวด ซึ่งโหวดหนึ่งตัว มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1. หัวโหวด 2. ลูกโหวด 3. แคนโหวด ซึ่งวัสดุที่ใช้ทำโหวดอะคริลิก ได้แก่

1. ท้ออะคริลิกสำหรับทำลูกโหวด
2. ไผ่ขอดสำหรับทำแกนโหวด
3. ชี้อุต สำหรับทำหัวโหวด
4. กาวดินน้ำมันสำหรับอุดท้อลูกโหวด เพื่อให้ได้ระดับเสียง

ในด้านเครื่องมือที่ใช้ทำโหวดอะคริลิก ประกอบด้วย

1. มีดพร้า ใช้ในการตัดไม้ไผ่ขอดเพื่อนำมาทำแกนโหวด
2. เลื่อย ใช้สำหรับตัดแกนโหวด
3. เลื่อยฉลุ ใช้สำหรับการตัดลูกโหวด
4. มีดตอก ใช้สำหรับเฉือนปากลูกโหวดให้เฉียงได้อียงศา
5. ไม้ไผ่เหลา ใช้สำหรับอัดกาวดินน้ำมันในการปรับตั้งเสียงโหวด
6. ไม้แบบลูกโหวด ใช้สำหรับวัดขนาดความยาวของลูกโหวด
7. ไม้แบบเสียงโหวด ใช้สำหรับวัดความลึกในท้อโหวดเพื่อให้ได้ระดับเสียง
8. กาว UV ใช้สำหรับติดท้ออะคริลิกเข้ากับแกนโหวด
9. จูนเนอร์ ใช้ในการวัดระดับเสียงของโหวด

ในด้านขั้นตอนในการทำโหวดอะคริลิก

1. ตัดไม้ไผ่ให้ได้ขนาดตามที่ต้องการเพื่อนำมาทำแกนโหวด
2. เหลาเปลือกนอกของไม้ไผ่ออกเพื่อให้แกนโหวดมีพื้นผิวที่ติดลูกโหวดได้โดยไม้หลุดร่อนออกภายหลัง
3. ทำแกนโหวดให้มีลักษณะเป็นเกลียวเฉียงและมีหางยาว
4. นำท้ออะคริลิกที่เตรียมไว้มาวัดขนาดความยาวกับไม้แบบลูกโหวดเพื่อและตัดให้ได้ขนาดความสั้นยาวตามลำดับเสียง

ตามลำดับเสียง

5. นำลูกโหวดมาปาดให้ปากของลูกโหวดเป็นลักษณะเฉียงเพื่อให้ลมเข้าไปในลูกโหวดได้ง่ายในเวลาเป่า
6. นำลูกโหวดที่ตัดได้ขนาดแล้วมาเรียงกันตามขนาดความยาวเพื่อเตรียมสำหรับตั้งเสียงในขั้นต่อไป
7. นำลูกโหวดที่ได้มาติดกับแกนโหวดและปรับตั้งเสียง โดยการอุดกาวดินน้ำมันลงในลูกโหวด วัดระดับความลึกของท้อกับไม้แบบเสียง

8. ปรับตั้งเสียงกับจูนเนอร์

9. ทำหัวโหวดโดยการนำขี้สูดมาติดเข้ากับด้านบนของแกนโหวด

10. นำพลาสติกชนิดบางมาติดกับหัวโหวด เพื่อไม่ให้เกิดการเสียดสีกับคางในเวลาเป่า

(สมภาร แวงคำ, 2568, ตุลาคม 5)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก มีดังต่อไปนี้

ข้อดีในการทำโหวดอะคริลิก

1. เป็นการทำโหวดจากวัสดุทดแทนไม้เอี้ย เนื่องจากวัสดุไม้เอี้ยมีน้อยซึ่งเป็นไม้สำหรับทำแคนและโหวดที่มีไม่มากในประเทศไทย เป็นไม้ที่นำเข้ามาจากประเทศลาว เพราะถ้าหากว่าวันหนึ่งไม้ชนิดนี้ได้ลดปริมาณลงอีกในประเทศไทย จะเป็นการลำบากในการหาวัสดุที่ใช้ทำโหวดและแคน จึงจำเป็นต้องหาวัสดุที่ทดแทนไว้ และในปัจจุบันยังไม่มีผู้ขายพันธุ์เพาะปลูกไม้ชนิดนี้เอาไว้อีกด้วย เนื่องจากเป็นไม้ที่ปลูกยาก

2. โหวดอะคริลิกไม่แตกชำรุดง่าย และให้เสียงที่ได้มาตรฐานไพเราะ ให้คุณภาพเสียงที่ต่างจากโหวดไม้เอี้ยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3. ทำให้คนเกิดความสนใจการทำเครื่องดนตรีจากวัสดุใหม่ มีผู้สนใจสั่งซื้อเป็นจำนวนมากทำให้ช่างทำโหวดมีรายได้เพิ่มขึ้น จากจำนวนผู้สั่งซื้อและจากราคาที่สูงขึ้น

ข้อเสียในการทำโหวดอะคริลิก

1. วัสดุอะคริลิกมีราคาสูงกว่าไม้เอี้ย ทำให้โหวดมีราคาสูงขึ้น โหวดไม้เอี้ยปัจจุบันราคา ประมาณตัวละ 300 บาท โหวดอะคริลิกมีราคาตัวละประมาณ 600 บาท

2. ท่อลูกโหวดอะคริลิกมีความหนากว่าท่อลูกโหวดที่ทำจากไม้เอี้ยเล็กน้อยทำให้ใช้ลมในการเป่ามากขึ้น ลูกโหวดที่มีความบางจะให้เสียงที่ยาวกว่าเนื่องจากไม้กินลม (สมภาร แวงคำ และอภิชาติ วัฒนานาม, 2568, ตุลาคม 5)

ภาพที่ 2 โหวดที่ลูกโหวดทำจากท่ออะคริลิกใสกับโหวดที่ลูกโหวดทำจากไม้เอี้ย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ว่า การทำโหวดอะคริลิก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา บรรณจิตร และยุทธกร ฤทธิ์โรสง (54-55 : 2565) ที่กล่าวถึงทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix หรือ 4P) ซึ่งส่วนผสมทางการตลาดนั้น หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ เพื่อเสนอความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยมีส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดเป็นตัวสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อที่มีศักยภาพเพื่อชักจูงทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ ซึ่งการทำโหวดอะคริลิกสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดอันประกอบด้วย

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ โหวดอะคริลิก เป็นโหวดที่ทำจากวัสดุชนิดใหม่ เป็นโหวดที่ทำจากท่ออะคริลิกใส มีความสวยงามเป็นที่น่าสนใจและมีความคงทน

กว่าวัสดุเดิม จึงเป็นที่ต้องการแก่นักดนตรีที่บ้านอีสานโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เป่าโหวด และชื่อเสียงในการทำโหวดของช่างสมภาร แวงคำ ทำให้มีผู้สนใจที่จะสั่งซื้อโหวดอะคริลิก เป็นจำนวนมาก

2. ราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุนของลูกค้า ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าผลิตภัณฑ์กับราคา ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาเขาก็จะตัดสินใจสั่งซื้อ ซึ่งในที่นี้โหวดอะคริลิก ราคาแตกต่างจากโหวดไม้เอี้ย คือโหวดไม้เอี้ย ราคาประมาณ 300 บาท โหวดอะคริลิก ราคาประมาณ 600 บาท แต่เนื่องด้วยความสะดวกสบายและเป็นวัสดุใหม่ทำให้มีผู้สนใจสั่งซื้อโหวดอะคริลิกเป็นจำนวนมาก

3. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสารหรือจูงใจให้เกิดทัศนคติที่ดีและพฤติกรรมการซื้อ ในด้านการส่งเสริมการตลาดของโหวดอะคริลิก มีการขายและประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์แพลตฟอร์มแอปพลิเคชันต่างๆ ได้แก่ facebook และ Tiktok มีการโฆษณาในหน้าเพจ facebook และมีการ live สด เพื่อทำการขายทาง Tiktok อีกด้วย

4. การจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรม เพื่อใช้เคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์กรไปยังตลาดสถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย ซึ่งในที่นี้ช่างทำโหวดอะคริลิก ได้จัดจำหน่ายออนไลน์ผ่าน facebook และ Tiktok และจัดส่งพัสดุแบบเก็บเงินปลายทางเพื่อความสะดวกแก่ลูกค้า ซึ่งการจัดจำหน่ายโดยวิธีการนี้เป็นวิธีที่นิยมอย่างยิ่งในปัจจุบัน

ในด้านการพัฒนาการทำโหวดอะคริลิก มีความสอดคล้องกับทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม อำนาจสามะพันธ์ (32 : 2555) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปสู่สภาวะที่ดีขึ้นหรือซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งการทำโหวดอะคริลิกเป็นการทำโหวดขึ้นจากวัสดุชนิดใหม่เพื่อให้เกิดความคงทนมากขึ้น ทำให้โหวดไม้แตกชำรุดง่าย

ในด้านวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ สามะพันธ์ ที่ได้ทำการศึกษาเทคนิควิธีการทำโหวดของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้านอีสาน) ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นผู้คิดค้นพัฒนาโหวดจากของเล่นของชาวอีสานจนมาเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า ซึ่งเทคนิควิธีการทำโหวดเกิดจากการลองผิดลองถูกด้วยตนเองของนายทรงศักดิ์ จนกลายเป็นเทคนิคที่เผยแพร่ไปทั่วภาคอีสานในทุกวันนี้ ซึ่งวัสดุในการทำโหวดเป็นวัสดุที่หาได้ตามท้องถิ่น เช่น ไม้กุ่มแคน ไม้ไผ่ ชี้อุด เป็นต้น ส่วนเครื่องมือที่ใช้ทำโหวดก็เป็นเครื่องมือที่มีตามท้องถิ่น เช่น มีดตอก มีดพรว้า เลื่อย เป็นต้น โดยขั้นตอนในการทำโหวดจะทำลูกโหวดก่อนเป็นอันดับแรก ค่อยๆ ทำแกนโหวดและประกอบสองส่วนเข้าด้วยกัน จากนั้นก็จะอัดรูลูกโหวดด้วยซี่สุดให้ตันข้างหนึ่ง ส่วนขั้นตอนสุดท้ายคือ การทำหัวโหวด โดยใช้ซี่สุดควบคู่ไปกับการตอกแต่งทั้งทางรูปลักษณ์และทางให้เสียงตรงตามระบบเสียงของดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อให้สามารถนำไปบรรเลงประกอบกับเครื่องดนตรีอื่นได้ (อำนาจ สามะพันธ์, บทคัดย่อ : 2563) จากการศึกษาพบว่า วิธีการทำโหวดอะคริลิกของนายสมภาร แวงคำ และวิธีการทำโหวดของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มีความคล้ายกัน แต่มีความแตกต่างเกี่ยวกับอุปกรณ์การทำ คือนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์มีการใช้แม่พิมพ์ลูกโหวดและแม่พิมพ์เสียงโหวด (บุลากร สมไสย, 71 : 2557) ส่วนนายสมภาร แวงคำใช้ไม้แบบในการวัด

ในด้านคุณภาพของโหวดอะคริลิก สอดคล้องกับบทความของธนุพล ผาทอง และคณะ เรื่อง การเลือกซื้อโหวดและแคน กรณีบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม ที่กล่าวว่า โหวดและแคน เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทำให้มีการผลิตออกจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ซึ่งเครื่องดนตรีที่ได้นำมาจำหน่ายมีราคาต่างกันตามคุณภาพ จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของโหวด พบว่า คุณภาพของโหวดแบ่งได้เป็น โหวดทั่วไปกับโหวดคุณภาพสูง ซึ่งมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของโหวดทั่วไป
 - 1.1 ไม้ลูกโหวดทำจากไม้คุณภาพ มีความบางอยู่ระหว่าง 0.6–1 มิลลิเมตร
 - 1.2 ซี่สุดหัวโหวดมีลักษณะแข็งเรียบเนียน ท่อลมไม่ผิดรูป
 - 1.3 เสียงดังชัดเจน เสียงไม่เพี้ยน ใช้ลมเป่าน้อย
 - 1.4 มีราคา 150 บาทขึ้นไป
2. คุณลักษณะของโหวดคุณภาพสูง มีคุณสมบัติเพิ่มเติม ดังนี้
 - 2.1 ส่วนบนของปากลูกโหวดบริเวณขอบต้องเรียบและคมเท่ากันทุกลูก
 - 2.2 รูปลักษณ์ต้องสวยงามไม่แตกหัก ผิดรูป
 - 2.3 เป่าได้ชัดเจนโดยง่าย โดยไม่ต้องหมั่นองศาในการเป่าให้ดัง
 - 2.4 ราคาของโหวด ควรสูงกว่า 180 บาทขึ้นไป (ธนุพล ผาทอง และคณะ, 34–48 : 2560)

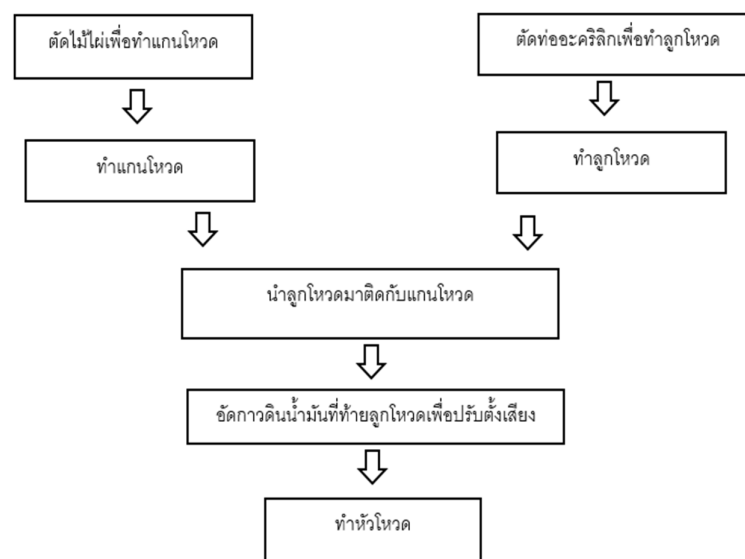
จากการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับคุณภาพของโหวดอะคริลิก เนื่องด้วยโหวดอะคริลิกถูกทำขึ้นโดยช่างฝีมือดี คือช่างสมภาร แวงคำ เป็นผู้ทำโหวดที่มีคุณภาพสูง มีคุณลักษณะตรงตามบทความของดนุพล ผาทอง และคณะ โหวดของช่างสมภาร แวงคำ ถูกทำขึ้นด้วยฝีมือที่ปราณีตในทุกขั้นตอน มีความสวยงามและมีคุณภาพสูงทั้งโหวดไม้และโหวดอะคริลิก เพียงแต่ท่ออะคริลิกมีความหนากว่าโหวดไม้บ้างเล็กน้อย ทำให้ส่งผลต่อผู้เป่าทำให้ใช้ลมในการเป่ามากขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ในด้านการใช้ท่ออะคริลิกทดแทนไม้เสี้ยน มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุพิชชา จิตไทย และคณะ (417-421 : 2567) ที่ได้ศึกษาการผลิตโหวดจากโลหะผสมอลูมิเนียม ซึ่งได้ทำการผลิตโหวดอลูมิเนียมที่ให้เสียงเทียบเคียงกับโหวดไม้ พบว่า วัสดุที่ใช้ในการผลิตโหวดไม้มีผลต่อตัวโน้ตแต่ตัวโน้ตขึ้นอยู่กับระยะการดูดซึ่ด แต่การใช้ท่ออลูมิเนียมให้เสียงที่มีสัญญาณรบกวนมากกว่าโหวดไม้ ดังเช่นในกรณีเดียวกันการใช้ท่ออะคริลิกส่งผลต่อลักษณะเสียงเมื่อเปรียบเทียบกับโหวดไม้เพียงเล็กน้อย แต่ไม่ส่งผลกับระดับเสียงซึ่งขึ้นอยู่กับการดูดซึ่ด

องค์ความรู้จากการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้องค์ความรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้แก่ 1. วิธีการทำโหวดอะคริลิก 2. ข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพและตารางได้ดังต่อไปนี้

1. วิธีการทำโหวดอะคริลิก

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงวิธีการทำโหวดอะคริลิก

2. ข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก มีดังตารางต่อไปนี้

ข้อดีของโหวดอะคริลิก	ข้อเสียของโหวดอะคริลิก
1. เป็นการทำโหวดจากวัสดุทดแทนไม้เสี้ยน 2. อะคริลิกไม่แตกชำรุดง่าย 3. มีผู้สนใจโหวดที่ทำจากวัสดุใหม่เป็นจำนวนมาก	1. มีราคาแพงเนื่องจากท่ออะคริลิกมีราคาสูง 2. ท่ออะคริลิกมีความหนากว่าไม้เสี้ยนทำให้ใช้ลมในการเป่ามากกว่าเล็กน้อย

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้ที่สนใจที่จะทำโหวดอะคริลิกสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการทำโหวดอะคริลิกได้
- 1.2 งานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากการทำโหวดอะคริลิกแล้วยังมีการทำแคนอะคริลิก ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถเข้าไปทำการวิจัยเกี่ยวกับการทำแคนอะคริลิก เพื่อเป็นการวิจัยในครั้งต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- เชิดศักดิ์ ฉายถวิล. (2549). โหวด : เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดนุพล ผาทอง และคณะ. (2560). การเลือกซื้อโหวดและแคน : กรณีบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม. วารสารดนตรีและการแสดง, 3 (1), 34–48.
- ทศพล คำตันบุญ. (2557). แนวทางการสืบทอดและพัฒนาการทำปี่ภูไท ของหมู่บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุลากร สมไสย. (2557). เทคนิคการบรรเลงเดี่ยวโหวดและการถ่ายทอด. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมภาร แวงคำ. (2568, ตุลาคม 5), ช่างทำโหวดอะคริลิก, สัมภาษณ์.
- สุจิตรา บรรณจิตร และยุทธกร ฤทธิไธสง. (2565). การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดสำหรับผู้บริโภคของร้านค้าปลีกในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 1 (1), 51-66
- สุพิชชา จิตไทย และคณะ. (2567). การผลิตโหวดจากโลหะผสมอลูมิเนียม. ใน การประชุมวิชาการข่ายงานวิศวกรรมอุตสาหกรรม ประจำปี 2567 ระหว่างวันที่ 15-17 พฤษภาคม 2567. อุบลราชธานี : โรงแรมเซ็นทารา.
- อภิชาติ วัฒนานาม. (2568, ตุลาคม 5), ช่างทำแคนอะคริลิก, สัมภาษณ์.
- อำนาจ งามะพันธ์. (2555). การศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน : โหวด วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2563). เทคนิควิธีการทำโหวด : นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 22 (1), 199–208.